

ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด*

An Analytical Study of A Model of Cho Sa-Ard Novice Development

^{1*} พระบารมี นนุทธมณีโก และพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส

^{1*} Phra Baramee Nandadhammiko

and Phramaha Hansa Dhammahāso.

สาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Peace Studies Program, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

^{1*} Corresponding Author. Email: baramee.non@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชนในพื้นที่ตำบลสวาย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา (2) เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด และ (3) เพื่อวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 6 กลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า

สภาพปัญหาของเยาวชนในพื้นที่ตำบลสวาย อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดนครราชสีมา เยาวชนในพื้นที่มีปัญหาหลักอยู่ 9 ข้อ ประกอบด้วย 1) ปัญหายาเสพติด 2) ปัญหาการใช้โทรศัพท์และสื่อออนไลน์ 3) ปัญหาการขาดสติยับยั้งชั่งใจ 4) ปัญหาการทะเลาะวิวาท 5) ปัญหาการลักขโมย 6) ปัญหาการใช้เวลาว่างไม่สุภาพ 7) ปัญหาการขาดความอดทนอดกลั้น 8) ปัญหาการขาดโอกาสทางการศึกษา 9) ปัญหาเรื่องเพศ

จากการวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด พบว่าการจัดโครงการบรรพชาสามเณรช่อสะอาด สามารถช่วยพัฒนาเยาวชนให้มีภูมิคุ้มกันปัญหาต่างๆ และสามารถตอบโต้ภัยคุกคามลักษณะเยาวชนที่ดีของชุมชน สังคม และประเทศชาติได้ และยังพบว่ากระบวนการพัฒนาสามเณรช่อสะอาดยังมีจุดที่ควรแก้ไขตรงที่เมื่อเยาวชนผ่านโครงการบรรพชาสามเณรไปแล้ว ก็ต้องกลับไปสู่วงเวียนสภาพแวดล้อมและปัญหาเดิมเนื่องจากผู้ปกครอง ชุมชน และโรงเรียน ยังขาดความเข้าใจในกระบวนการที่เยาวชนได้รับการพัฒนามาจากโครงการ และไม่ได้พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้เยาวชนอาจจะกลับไปสู่วงเวียนของปัญหาเดิมอีก จึงต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และคณะครูในโรงเรียนในการร่วมกันแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ศึกษาวิเคราะห์; การพัฒนา; สามเณรช่อสะอาด

Abstract

This thesis consists of 3 objectives: 1) to study the youth's problems in Saway sub-district, Prangku district, Si Sa Ket province, 2) to study a model of Cho Sa Ard novice development, and 3) to analyze a model of Cho Sa Ard novice development. This is a qualitative research of studying documents and in-depth interviews with key informants of 6 groups. The results of this study are as follows:-

There were 9 principle problems for youth in Saway sub-District, Prangku district, Si Sa Ket province consisting of 1. Drug problem, 2. Phone and online media using problem, 3. Restraint less problem, 4. Controversy problem, 5. Stealing problem, 6. Harsh language problem, 7. Lack of patience problem, 8. Lack of educational opportunities, 9. Sexual problem.

From the analysis of a model of Cho Sa Ard novice the development, it was found that the project of Cho Sa Ard novice ordination program could create the immune for the youth in the problem prevention. It is also the answer to make characteristics of well youth for community, social, and nation. The researcher also found that the process of Cho Sa Ard novice development still required some adjustments because when the program was over, novices would return to the cycle of environment and problem as before because their parents, neighbors and schools were locked of the understanding in the youth process obtained through the program which had not been continuously developed. This would have an impact on the youth in going back an impact on the youth in going back to the same cycle of problematic life. Therefore, we should communicate with the parents, community leaders, and faculties of schools in collaborating to attain the sustainable solutions.

Keywords: Mindfulness; labour; Working

บทนำ

ปัจจุบันในกลุ่มเยาวชนสังคมไทยมีความขัดแย้งกันตลอดเวลา สืบเนื่องจากข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ หรือสื่อออนไลน์ต่างๆ จากปัญหาความขัดแย้งนำไปสู่ความรุนแรง และใช้ความรุนแรง หรือการใช้อำนาจในการจัดการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเหล่านั้น จากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก ได้กล่าวว่า ความรุนแรงที่เกิดโดยวัยรุ่น เป็นความรุนแรงที่เห็นได้ชัดเจน ตั้งแต่มีความรุนแรงมากจนถึงขั้นเสียชีวิต และไม่ถึงแก่ชีวิต เช่น การต่อสู้ใจมตีกัน การข่มขืน การทำลายสิ่งของรูปแบบของการใช้ความรุนแรงตั้งแต่ใช้อวัยวะของร่างกาย เช่น การใช้มีดทอยตี ไข่เท้าเตะถีบ หรือใช้อาวุธ เช่น ไข่ไม้มีด ไปจนถึงการใช้ปืน จึงเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการตายก่อนวัยอันสมควร การบาดเจ็บ และไร้ความสามารถ ความรุนแรงในวัยรุ่นไม่ได้สร้างความเสียหายเฉพาะกับเหยื่อ ที่ถูกใช้ความรุนแรงเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อ ครอบครัว เพื่อน และชุมชนด้วย ความรุนแรงในวัยรุ่น มีความสัมพันธ์กับความรุนแรงรูปแบบอื่นๆ และนำไปสู่การก่ออาชญากรรมที่เป็นปัญหาสังคมด้วย ส่วนมากเพศที่ก่อความรุนแรงมักเป็นเพศชายเกิดขึ้นได้ทุกๆ ภูมิภาคของโลก (WHO, 1994) จากปัญหาความขัดแย้งนำไปสู่ความรุนแรงจึงทำให้เยาวชนบางกลุ่มเลือกการบรรพชาเป็นสามเณรเพื่อศึกษาหลักธรรมอันเป็นอีกหนึ่งหนทางในการหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และความรุนแรงนำไปสู่การแสวงหาสันติภาพภายในใจต่อไป

ทั้งนี้ นิยามเด็กและเยาวชน ตาม พ.ร.บ.เยาวชนฯ 2550 ได้นิยามคำว่า “เด็ก” หมายถึง บุคคลที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ “เยาวชน” หมายถึงบุคคลที่มีอายุเกินสิบแปดปีบริบูรณ์ถึงยี่สิบห้าปีบริบูรณ์ (Bhumibol Adulyadej, 2007) แห่ง เกณฑ์ที่ระบุใช้ช่วงอายุเป็นตัวกำหนด ซึ่งสภาพของสังคมประเทศไทยมีเด็กส่วนหนึ่งที่ยังขาดโอกาสในการศึกษาภาคปกติจึงได้บวชเป็นสามเณรเพื่อได้มีโอกาสในการศึกษามากขึ้น โดยมีข้อกำหนดอายุในการบวชสามเณรต้องเป็นผู้ที่มีอายุไม่ต่ำกว่า 7 ปี และไม่เกิน 20 ปี การบวชสามเณรนอกจากเป็นช่องทางในการเข้าถึงการศึกษาของเด็กและเยาวชนแล้ว ยังเป็นการสืบสานทายาททางศาสนาให้คำสอนได้ดำรงอยู่นาน

การพัฒนากระบวนการช่วยเหลือสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาว่าการช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นสามเณรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมาก เนื่องจากสามเณรที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ต้องมีการปรับตัวอย่างมาก เพราะการดำรงชีวิตของสามเณรจะแตกต่างจากการดำรงชีวิตของคนทั่วไปหลายประการ ซึ่งถ้าสามเณรไม่สามารถปรับตัวได้ก็จะทำให้เกิดปัญหาทางจิตใจ ขาดความสุข ส่งผลกระทบต่อการศึกษา ทำให้ต้องลาสิกขาระหว่างเรียนในที่สุด ซึ่งพบว่าในแต่ละปีการศึกษาจะมีสามเณรลาออกระหว่างเรียนประมาณร้อยละ 5 ส่งผลให้จำนวนสามเณรที่จะเป็นศาสนทายาทมีจำนวนลดลงตามไปด้วยกองพุทธศาสนศึกษา พ.ศ. ได้มีการสรุปปัญหา 3 ด้านหลักๆ ของสามเณร ได้แก่ ปัญหาด้านการเรียนรู้ อาทิ เรียนรู้ช้า อ่านหนังสือไม่ออก คิดเลขไม่เป็น, ปัญหาด้านสุขภาพร่างกาย, ปัญหาด้านจิตใจ มีสามเณรเป็นโรคภาวะซึมเศร้า เหงา เพราะห่างไกลพ่อแม่ และขาดที่ปรึกษา จึงทำให้สามเณรไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้ ในขณะเดียวกัน การปฏิบัติศาสนกิจที่เคร่งครัด จะทำให้สามเณรรู้สึกว่าเรียนหนักเกินไป (Bunyakorn, 2019)

สามเณรจึงถือว่ามีความสำคัญ ในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาของ พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นិธิพนฺยกร) ได้ศึกษาถึงวิกฤตพุทธศาสนา : ศึกษากรณีการบรรพชาเป็นสามเณรในประเทศไทย พบว่าสามเณรเป็นนักบวชที่ได้ผ่านกระบวนการของการบรรพชาเข้ามาเพื่อทำหน้าที่อันสำคัญ คือการสืบต่อและดำรงรักษาพระพุทธศาสนา เพราะสามเณรมีสถานะเป็นผู้รับการบ่มเพาะคุณธรรมและจริยธรรมต่างๆ เพื่อเตรียมอุปสมบทเป็นพระภิกษุเมื่ออายุ 20 ปีบริบูรณ์ สามเณรจึงเป็นเหล่ากอของสมณะซึ่งหมายถึงเหล่ากอของบุคคลผู้เพียบพร้อมไปด้วยองค์ความรู้ที่ประสานคล้องกับพฤติกรรมของตนทั้งการคิด การพูดและการกระทำนับได้ว่าสามเณรจึงเป็นความหวังสุดท้ายเพื่อเป็นประโยชน์เกื้อกูลต่อการทำหน้าที่เป็นศาสนทายาทที่สำคัญในการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ยาวนานต่อไป (Phramaha Hansa Dhammahāso, 2002)

จากความสำคัญของสามเณรดังกล่าวสอดคล้องกับบริบทภารกิจหน้าที่ของ สำนักงานปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ตามแผนยุทธศาสตร์การบริหารประเทศ กำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ หรือ สำนักงาน ป.ป.ช. เป็นส่วนราชการที่เป็นหน่วยงานอิสระตามรัฐธรรมนูญมีฐานะเป็นกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน โดยแบ่งอำนาจหน้าที่หลักๆ ได้ดังต่อไปนี้

ด้านป้องกัน เป็นสิ่งที่สำนักงาน ป.ป.ช. ให้ความสำคัญมาก โดยเน้นในเรื่องการรณรงค์การสร้างจิตสำนึก ในด้านคุณธรรม จริยธรรม ปลุกฝังให้ประชาชนยึดมั่นในความซื่อสัตย์ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนได้มีส่วนร่วมในการช่วยกันป้องกัน และปราบปรามการทุจริตของสังคม รวมไปถึงประเทศชาติอีกด้วย

ด้านปราบปราม เป็นหน้าที่ที่เกี่ยวกับการไต่สวน ด้วยความยุติธรรม และรวดเร็ว นอกจากนี้ยังรวมถึงการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายการคุ้มครองพยาน

ด้านตรวจสอบ สำนักงาน ป.ป.ช. มีอำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินของราชการ หรือเจ้าหน้าที่รัฐระดับสูง

ด้านวิชาการ สำนักงาน ป.ป.ช. ส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตที่อยู่ในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมดำเนินงานควบคู่ไปกับแผนยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนและการพัฒนาการเมืองประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุขที่ยึดมั่นอยู่ในหลักนิติรัฐและหลักธรรมาภิบาล ภายใต้วิสัยทัศน์ “สังคมไทยมีวินัยและยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม ทุกภาคส่วน ร่วมกันป้องกันและปราบปรามการทุจริต” โดยส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกให้สังคมไทยมีวินัย และยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พัฒนาเครือข่ายป้องกันและปราบปรามการทุจริตอย่างบูรณาการ รวมทั้งพัฒนาระบบและกลไกในการตรวจสอบ ควบคุม กระจาย และถ่วงดุลอำนาจ

ด้านการต่างประเทศ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ให้ความสำคัญกับการประสานงานคดีทุจริตระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมการขยายเครือข่ายความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต ทั้งในกลุ่มภูมิภาคอาเซียน และแบบทวีภาคีกับองค์กรต่อต้านการทุจริตในประเทศต่างๆ อาทิ จีน สาธารณรัฐเกาหลี สาธารณรัฐอาหรับอียิปต์ ราชอาณาจักรภูฏาน และองค์กรระหว่างประเทศอย่าง World Bank และ UNODC เป็นต้น นอกจากนี้ ยังผลักดันให้ประเทศไทยเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการต่อต้านการทุจริต ด้วยการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมนานาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริตครั้งที่ 14

จากพันธกิจดังกล่าว ทำให้สำนักงานปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ได้จัดโครงการบรรพชาสามเณรช่อสะอาด ซึ่งจัดขึ้นเป็นปีที่ 3 ณ บ้านท่าคอยนาง ตำบลสวาย อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ โดยเป้าหมายเพื่อแสดงความร่วมมือร่วมกันทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามแก่เยาวชน ในด้านความรู้ทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอนเชิงพุทธ และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุข มีความอ่อนโยน ซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ให้ดียิ่งขึ้นไปและทำให้เด็กและเยาวชนได้รับการบรรพชาในช่วงปิดภาคเรียนเพื่อการศึกษาอบรมและปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้แก่เยาวชนได้ห่างไกลจากยาเสพติดและอบายมุขต่างๆ ด้วยการใช้วัฒนธรรมเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการศึกษา กล่อมเกลাজิตใจ ยกระดับจิตใจให้สะอาด อ่อนโยน และพัฒนาคนในสังคมให้มีคุณธรรมจริยธรรมโดยเฉพาะความซื่อสัตย์สุจริตในทุกมิติทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา เพราะเมื่อกายมีอาชีพที่สุจริตไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดพฤติกรรมไม่มั่วเมาขิง หรือทุจริตคดโกง จิตใจไม่ละโมภโลภมาก และปัญญาที่ไม่แสวงหาช่องทางทุจริต ย่อมส่งผล ความสุจริตของครอบครัว ทั้งพ่อแม่ และลูกด้วย ความสะอาดของแต่ละครอบครัวจึงส่งผลต่อความสะอาดของหมู่บ้านในภาพรวมอันเป็นหน่วยนับรวมของครอบครัว และจะส่งผลต่อสังคม ประเทศชาติให้มีความสุขต่อไป ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบสามเณรช่อสะอาดเพื่อการเสริมสร้างสังคมสันติสุขวัดท่าคอยนาง ทั้งในส่วนที่เป็นกระบวนการ วิธีการขั้นตอนของการดำเนินการว่าเป็นอย่างไร ปัญหาอุปสรรค และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและคุณค่าความสำคัญ หรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นต่อพระพุทธศาสนาและสังคมนั้นเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของเยาวชนในพื้นที่ตำบลสวาย อำเภอบางขัน จังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานที่ผ่านมาของโครงการสามเณรช่อสะอาด
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาในเชิงเอกสาร

งานวิจัยเรื่อง “ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด” เป็นการศึกษาโดยการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีวิจัยโดยการสำรวจเอกสาร (Documentary Research) โดยจะทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ทั้งที่เป็นปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ พระไตรปิฎกและอรรถกถา และจากเอกสารทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่ งานวิจัย ตำราวิชาการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานการวิจัย รวมทั้งดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) ประกอบด้วย คณะสงฆ์ คณะครู/อาจารย์ ฝ่ายปกครอง ผู้ปกครอง และเยาวชนทั้งที่เคยผ่านการเข้าบรรพชาสามเณรช่อสะอาดและที่ไม่เคยเข้าร่วมบรรพชา จำนวน 26 รูป/คน แล้วนำเสนอเป็นแบบพรรณนา

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ในการทำวิจัยครั้งนี้มี 6 กลุ่มด้วยกัน คือ

1) กลุ่มพระสงฆ์ในพื้นที่	จำนวน 2 รูป
2) กลุ่มผู้ปกครองและฝ่ายปกครองในท้องที่	จำนวน 10 คน
3) กลุ่มคณะครูโรงเรียนบ้านท่าคอยนาง	จำนวน 10 คน
4) กลุ่มตำรวจในพื้นที่	จำนวน 2 นาย
5) กลุ่มเยาวชนผู้ที่บวชในโครงการ	จำนวน 6 คน
6) กลุ่มเยาวชนที่ไม่ได้บวชในโครงการ	จำนวน 6 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้ 1.ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) คือ งานวิจัยต่างๆ ตำราวิชาการ และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่จะศึกษา 3.การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยกำหนดประเด็นระบุไว้ในแบบสัมภาษณ์ กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นพระสงฆ์ในพื้นที่ผู้ปกครองและฝ่ายปกครองในท้องที่ คณะครูโรงเรียนบ้านท่าคอยนาง ตำรวจในพื้นที่ เยาวชนผู้ที่บวชในโครงการและเยาวชนที่ไม่ได้บวชในโครงการ จำนวน 26 รูป/คน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ส่วนด้วยกัน ประกอบด้วย

1. การเก็บข้อมูลเชิงเอกสาร ทั้งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ เอกสารงานวิจัย ตำราวิชาการด้านพระพุทธศาสนาและตำราอื่นๆ รวมทั้งบทความวิชาการที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In - depth interview)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิเคราะห์ข้อมูลจึงต้องใช้เทคนิคในการตรวจสอบด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล จากแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อรวบรวมข้อมูลเป็นเรื่องเดียวกัน โดยใช้วิธีค้นคว้าแบบวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ประกอบกับทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า จากการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาเยาวชนในเขตตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อให้เกิดโครงการสามเณรช่อสะอาดดังต่อไปนี้

ตำบลสวาย เป็นตั้งอยู่ระยะห่างจากที่ว่าการอำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ประมาณ 8 กิโลเมตร ทิศเหนือ จรดตำบลเกาะแก้ว อำเภอสำโรงทาบ จังหวัดสุรินทร์ ทิศใต้ จดตำบลตูม อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันออก จดตำบลตูม อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ทิศตะวันตกจดตำบลกุดหวาย อำเภอศรีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์จังหวัดศรีสะเกษ เนื้อที่ทั้งสิ้น ประมาณ 23.21 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 14,506.25 ไร่ แบ่งการปกครองเป็น 10 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งสิ้น 4,076 คน แยกเป็น ชาย 2,027 คน หญิง 2,049 คน จำนวนครัวเรือน 887 ครัวเรือน

สภาพปัญหาของเยาวชนตำบลสวาย อำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ มี 9 ด้าน ได้แก่ สรุปได้ดังนี้ 1. ปัญหายาเสพติด 2. ปัญหาการใช้โทรศัพท์และสื่อออนไลน์ 3. ปัญหาการขาดสติยับยั้งชั่งใจ 4. ปัญหาการทะเลาะวิวาท 5. ปัญหาการลักขโมย 6. ปัญหาการใช้วาจาไม่สุภาพ 7. ปัญหาขาดความอดทนอดกลั้น 8. ปัญหาขาดโอกาสทางการศึกษา และ 9. ปัญหาเรื่องเพศ

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก ในกลุ่มผู้ปกครอง/ฝ่ายปกครองในท้องที่ และกลุ่มตำรวจ ในภาพรวมพบว่า ปัญหาที่รุนแรงที่สุดของเยาวชนในพื้นที่ ในปัจจุบันคือ เรื่องยาเสพติดที่มีความรุนแรงมากกว่าที่ผ่านมา มีทั้งผู้ค้า และผู้เสพในหมู่บ้าน มีทุกหมู่บ้าน หาซื้อง่ายและราคาก็ถูกลง มีการซื้อขายบ้านแลมยาไอซ์เพื่อขยายตลาด ไม่รู้จะแก้วิธีไหนได้ ส่งไปเข้าค่ายบำบัดอาทิตยสองอาทิตย์ไม่หาย เหมือนจะไปพบคนประเภทเดียวกัน ไปแชร์ความคิดกัน ได้เครือข่ายเพิ่มขึ้นและก็ได้วิธีเพิ่มขึ้น ขณะนี้แพร่ระบาดมาถึงชั้นระดับมัธยมศึกษาตอนต้นแล้ว เนื่องจากเป็นพฤติกรรมเลียนแบบรุ่นพี่ เหมือนว่าอย่างรุ่นพี่เอามาให้เด็กเป็นคนเดินจะสะดวกกว่า หรือไม่ก็ให้ทดลองฟรี พอติดก็ขาย ลองไปลองมาเด็กติดแล้วไม่มีเงินก็ต้องเป็นคนเดินให้อีก รองลงมาคือปัญหาการใช้โทรศัพท์และสื่อออนไลน์ที่ส่งผลให้เยาวชนในพื้นที่มีโลกส่วนตัว ไม่คุยกับใคร ไม่รับประทานอาหาร ไม่นอน อารมณ์ไม่คงที่มีการเปลี่ยนแปลงและอาจนำมาซึ่งปัญหาอื่นๆ ตาม

ในขณะที่กลุ่มคณะครู/อาจารย์ และกลุ่มเยาวชนที่เคยผ่าน/ไม่เคยการบรรพชาสามเณรช่อสะอาด และกลุ่มอื่นๆ มองว่าเยาวชนในพื้นที่มีปัญหาเรื่องของการใช้โทรศัพท์มากที่สุด โดยผู้ให้ข้อมูลมองว่า การใช้โทรศัพท์มือถือและสื่อออนไลน์ เป็นต้นเหตุของปัญหาอื่นๆ ตามมา เช่นการใช้โทรศัพท์มือถือเพื่อเสพข่าวสาร คลิป วิดีโออนาจาร เป็นต้นเหตุของปัญหาทางเพศที่ตามมา การใช้โทรศัพท์สำหรับการสื่อสารผ่านแอปต่างๆ เป็นต้นเหตุของปัญหายาเสพติดต่างๆ ที่อาจจะตามมา เป็นต้น รองลงมาเป็นปัญหาเรื่องยาเสพติดที่มีเยาวชนในพื้นที่เป็นผู้เสพ และผู้ขาย โดยส่วนหนึ่งของการติดต่อซื้อขายยาเสพติด ผู้ให้ข้อมูลมองว่า มีการซื้อขายผ่านทางโทรศัพท์ และอินเทอร์เน็ตที่ในปัจจุบันมีการเชื่อมต่อสังคมได้อย่างกว้างขวาง ซึ่งเยาวชนจะใช้โทรศัพท์และสื่อออนไลน์โดยไม่แยกแยะเวลา ทั้งในห้องเรียน ในโรงอาหารตอนทานข้าว ตอนครูสอนก็แอบครูเล่น เยาวชนบางคนกลับบ้านเล่นเกมจนถึงดึก และก็ไม่ทำการบ้าน บางคนก็เล่นจนเข้าเรียนสาย ไม่เข้าเรียน โดดเรียนไปเล่นด้วย รองลงมาเป็นปัญหาเรื่องยาเสพติดในโรงเรียน ส่วนมากจะเป็นบุหรี เยาวชนบางคนก็ออกจากโรงเรียนไปแล้ว ก็ติดยาและก็ขาย มีการทำเป็นเครือข่าย แต่เข้าไม่ถึงผู้ขายรายใหญ่ ส่วนปัญหาอื่นๆ ถือว่ายังไม่ร้ายแรง และมีความสำคัญรองลงมา

โครงการบรรพชาสามเณรช่อสะอาด เกิดขึ้นจากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระประสงค์ที่จะเห็นชีวิตของแต่ละบุคคลในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่พระองค์ทรงเน้นว่า “...ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง” ความซื่อตรงจึงเป็นเกณฑ์วัดสำคัญในการบ่งชี้ว่า “ความดีที่มีอยู่ในแต่ละชีวิตของประชาชนในหมู่บ้าน” และ “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง จึงต้องฝึกฝนอบรมให้เกิดในตัวเอง เพื่อจักได้เป็นคนดีมีประโยชน์ และมีชีวิตที่สะอาด ที่เจริญรุ่งเรือง”

ด้วยเหตุดังกล่าว คำว่า “ชีวิตสะอาด” จึงเป็นที่มา หรือจุดเริ่มต้นของการพัฒนาหมู่บ้านช่อสะอาด ในความเป็นจริง โดยเนื้อแท้แล้ว การพัฒนาหมู่บ้านช่อสะอาดเริ่มต้นด้วยการพัฒนาชีวิตของแต่ละคนในหมู่บ้าน โดยเริ่มต้นจากการพัฒนากลุ่มบุคคลเชิงปัจเจกในครอบครัว คือ “พ่อ แม่ และลูก” เพื่อให้มีชีวิตสะอาด เมื่อนั้น ครอบครัวเหล่านั้นจะสะอาด ความสะอาดของแต่ละครอบครัวย่อมส่งผลทำให้หมู่บ้านสะอาด อันจะต่อเนื่องไปสู่สังคม ประเทศชาติ และโลกสะอาดมากยิ่งขึ้นอันมีผลมาจากชีวิตของแต่ละคนในครอบครัวสะอาด จึงทำให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและทุจริตแห่งชาติได้พัฒนาคำว่า “หมู่บ้านช่อสะอาด” เพื่อวางทิศทางการพัฒนาความซื่อสัตย์สุจริตตั้งแต่ฐานราก โดยเน้นพัฒนาคำว่า “ซื่อสัตย์สุจริต” ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้าน

นอกจากนี้ยังมีโครงการบรรพชาสามเณรช่อสะอาด จัดโดยมูลนิธิต่อต้านการทุจริตและหลักสูตรหลักสูตรสาขาวิชาสันติศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยพุทธศาสตร์นานาชาติ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พร้อมด้วยชุมชนชาวบ้านท่าคอยนาง หน่วยงาน องค์กร ภาคีรัฐและเอกชน พ่อค้า ประชาชน และภาคีเครือข่ายในอำเภอปรางค์กู๋ จังหวัดศรีสะเกษ ทั้งนี้มีมูลนิธิต่อต้านการทุจริตเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหลัก เป็นกิจกรรมบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ดำเนินไปด้วยหลักธรรมะ ที่ส่งเสริมให้เยาวชนมีคุณธรรมจริยธรรม และได้ใกล้ชิดพระพุทธ-

ศาสนา นำพาชีวิตห่างไกลยาเสพติด มีชีวิตที่สะอาดบริสุทธิ์ และเป็นการแสดงความเคารพนับถือ ความกตัญญูต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด คำว่า “สามเณร” เป็นคำไทยที่มาจากภาษาบาลี ตามหลักบาลีไวยากรณ์ ลง เณรปัจจัยโคตตัตถิตีมีรูปวิเคราะห์ว่า “สมณสสุ อปัจจัย สามเณโร” แปลว่า “เหล่ากอแห่งสมณะ ชื่อว่าสามเณร” หากถือเอาตามนี้ สามเณรก็คือ เหล่ากอของสมณะซึ่งเป็นผู้สืบเชื้อสายของพระภิกษุ

สามเณรช่อสะอาด หมายถึง “สามเณรที่ได้ดำรงตนในความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยการทำความดี ไม่โกง ไม่ทุจริตต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อชุมชน สังคม ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และประเทศชาติ” ซึ่งความซื่อสัตย์สุจริตนั้น เป็นความซื่อสัตย์สุจริตที่สะท้อนผ่านทั้ง 4 มิติ คือ (1) กายซื่อสัตย์สุจริต (2) พฤติกรรมซื่อสัตย์สุจริต (3) จิตใจซื่อสัตย์สุจริต และ (4) ปัญญาซื่อสัตย์สุจริต

หลักในการพัฒนาสามเณรช่อสะอาดคือ “ความสุจริตซื่อสัตย์ของเยาวชนคือ รากฐานของความซื่อสัตย์สุจริตของประเทศ” ซึ่งคำนิยามนี้อยู่บนพื้นฐานของพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “ความซื่อสัตย์สุจริตเป็นพื้นฐานของความดีทุกอย่าง” ฉะนั้น “ความสะอาดของหมู่บ้าน จึงเป็นรากฐานความสะอาดของประเทศ” ความสะอาดในสังคม และประเทศชาติ เริ่มต้นจากจุดเล็กๆ ในชุมชน โดยการพัฒนาจากกลุ่มคนต่างๆ ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ทั้งในมิติของกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ให้ตระหนักรู้ถึงคุณค่าและความสำคัญของความซื่อสัตย์สุจริต

วิธีการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด จะมีการพัฒนาตั้งแต่เริ่มเป็นนาคอยู่วัด โดยจะฝึกและพัฒนาด้วยรูปแบบกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ตื่นนอนจนถึงเข้านอน เช่น การตื่นนอนและทำภารกิจส่วนตัว การทำวัตรสวดมนต์ การเดินจงกรม การฝึกสติและสมาธิ การฉันทน้ำป่ากัดตาและน้ำปานะ การให้พร การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ การเข้าฐานฝึกอบรมธรรมะ การเก็บและตรวจเช็คบริวาร การลาเจ้าอาจารย์และขอบคุณเจ้าของสถานที่ การเดินธุดงค์และการปกกลอด การฟังธรรมบรรยายพิเศษ และการวาดภาพสุจริตธรรม ฯลฯ เป็นต้น

หลักในการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด ยึดหลักสะอาดทั้ง 4 ด้าน คือ 1. กายสะอาด 2. พฤติกรรมสะอาด 3. จิตใจสะอาด และ 4. ปัญญาสะอาด ในการพัฒนาโดยมีสติเป็นฐาน สามารถที่จะอธิบายโดยลำดับดังต่อไปนี้

(1) รากฐานของสามเณรช่อสะอาด คือ “ความซื่อสัตย์สุจริต” ฉะนั้น ความซื่อสัตย์สุจริตจึงอุปมาเหมือนกับ “เสาเข็ม” ถ้าเปรียบสามเณรเป็นบ้าน เสาเข็มที่ต้วยัดมิให้บ้านทรุดพังลง หรือโอนเอนตามแรงลม หรือสิ่งยั่วยวที่เข้ามาระงัดจิตใจให้หลงใหล จนทำให้ละโมภโลภมาก

(2) เสา 4 ต้น คือ เสากายสะอาด เสาพฤติกรรมสะอาด เสาจิตใจสะอาด และเสาปัญญาสะอาด ที่ผุดขึ้นบนเสาเข็มคือความซื่อสัตย์สุจริต ความเจริญงอกงาม และแข็งแกร่งของเสาเข็มย่อมส่งผลต่อความเข้มแข็งของเสาแต่ละต้นด้วยเช่นกัน ฉะนั้น ความสะอาดของเสาจะเกิดขึ้นไม่ได้หากรากฐานแห่งความซื่อสัตย์สุจริตไม่เข้มแข็งเพียงพอ

(3) หลังคา คือ สัญลักษณ์ของ “บวร” อันได้แก่บ้าน วัด และโรงเรียน ที่จะทำหน้าที่มุงบังเพื่อมิให้ฝน ลมและแดดเผาจนเจ้าของบ้านอยู่ในบ้านไม่ได้ ฉะนั้น การทำหน้าที่ร่วมกันระหว่างบ้าน วัด และโรงเรียนอย่างสอดประสาน จะทำให้คนอยู่อาศัย และตัวบ้านมีความคงทนมากยิ่งขึ้น

(4) ดอกช่อสะอาด คือ สัญลักษณ์ที่สื่อแสดงถึงความซื่อสัตย์สุจริตของชาวบ้าน อันเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการผู้ที่อยู่อาศัยอันได้แก่ พ่อ แม่ และลูก ได้ช่วยกันสร้างบ้านให้ทรงพลังมากยิ่งขึ้น โดยใส่ใจทั้งเสาเข็ม ให้ความสำคัญกับเสา และหลังคาบ้าน การรักษากันดังกล่าว จึงทำให้ได้รางวัล คือ สัญลักษณ์ช่อสะอาด อันเป็นการสะท้อนมาตรฐานของการเป็นบ้านช่อสะอาด เพื่อเติมเต็มความเป็นหมู่บ้านช่อสะอาดต่อไป

แนวทางการพัฒนานั้นประกอบด้วย 4 แนวทางคือ เริ่มต้นจากการพัฒนาภายใต้สะอาด กล่าวคือ การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ต่อด้วยการพัฒนาร่างกายให้อยู่รอดได้อย่างยั่งยืน โดยการพัฒนาอาชีพให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีศรีสุข รวมไปถึงการพัฒนาเรื่องการออม การจัดทำบัญชีครัวเรือน และการพัฒนาสุขภาพให้แข็งแรงเพื่อที่จะต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ต่อเนื่องด้วยพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับสังคม ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ พัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งมีสุขภาพจิตใจ สมรรถภาพดี และคุณภาพดี รวมไปถึงการพัฒนาปัญญาให้เข้มแข็งสามารถเข้าใจระบบและกลไกความทุจริตคอร์รัปชันจะส่งผลต่อการมอง และการกำหนดท่าทีที่สามารถเข้าใจ และหาแนวทางบริหารจัดการให้ชีวิตและสังคมอยู่บนฐานของความสะอาด

ผลลัพธ์จากการดำเนินการพัฒนาสามเณรช่อสะอาดตลอดระยะเวลาที่จัดโครงการ 3 ปี สามารถประเมินความสำเร็จโดยแบ่งตาม 4 ยุทธศาสตร์ที่สำคัญดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาล้อมให้สะอาด และส่งเสริมอาชีพ ชุมชน ทั้งบ้าน วัด และโรงเรียน ได้ร่วมกันพัฒนา และจัดผังหมู่บ้านให้พื้นที่รอบพื้นที่ของบ้าน วัด โรงเรียนให้มีรั้วรอบขอบชิดชัดเจน อีกทั้งทำความสะอาดเรียบร้อย นอกจากนี้ ได้พัฒนาพื้นที่ของวัดให้เป็นระเบียบ จัดผังวัด และปลูกต้นไม้ให้เป็นพื้นที่พักผ่อน ปฏิบัติธรรม รวมถึงการปฏิบัติศาสนกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาและส่งเสริมให้สามเณรมีพฤติกรรมสะอาด ซื่อสัตย์สุจริต สามเณรได้เข้าร่วมโครงการสามเณรช่อสะอาด

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาสามเณรให้มีจิตใจสะอาด ซื่อสัตย์สุจริต การพัฒนาจิตใจให้สะอาดเป็นฐานสำคัญในการป้องกันการทุจริต ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นต้องเริ่มต้นจากการพัฒนาใจของเยาวชนตามโครงการเข้าพัฒนาจิตใจให้ใสสะอาด โดยการฝึกอบรมจิตใจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาสามเณรให้มีปัญญาสะอาดซื่อสัตย์สุจริต ในด้านความรู้ทางวิชาการ ได้มีการจัดการเรียนการสอนเชิงพุทธ และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสะอาด คือมีความอ่อนโยน ซื่อสัตย์สุจริตทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ให้ดียิ่งๆ ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า วิเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด สัญลักษณ์ “ช่อสะอาด” มีแนวคิดมาจากช่อดอกไม้ ซึ่งเป็นของขวัญที่นิยมมอบให้กันในวาระสำคัญ และครั้งนี้เป็นโอกาสที่จะร่วมมอบของขวัญอันยิ่งใหญ่แก่ผู้ตั้งมั่น และดำรงตนในความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยการทำความดี ไม่โกง ไม่ทุจริตต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อชุมชน สังคม ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และประเทศชาติ โดยผ่านสัญลักษณ์ส่งเสริมคุณธรรมความดี ซึ่งได้รวบรวมทุกล้านมือชาวใสสะอาดของคนบนแผ่นดินไทย ทั้งในและนอกราชอาณาจักร โดยไม่จำกัดเพศ วัย เชื้อชาติ และศาสนาใดๆ ทั้งสิ้น รวมเข้าไว้เป็นหนึ่งเดียวกัน ผูกด้วยโบว์สีธงชาติไทย แสดงถึงการรวมพลังไทยทำดีทุกคนเข้าไว้ด้วยกัน ในขณะที่มือสีขาวสะอาดปรากฏรัศมีสีฟ้า กระจายออกมาโดยรอบหลายหลายขนาด และรูปแบบ ผูกมัดเป็นช่อเดียวกันด้วยโบว์สีธงชาติไทย แทนคนทั้งประเทศ ทุกเพศ ทุกวัย เชื้อชาติ ศาสนา ที่ร่วมกันทำความดีโดยเฉพาะในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ผลลัพธ์ที่ได้คือ พลังพิเศษที่เปล่งออกมาสู่คนรอบข้าง

เมื่อถอดสัญลักษณ์ของคำว่า “ช่อสะอาด” ที่สำคัญข้างต้น ทำให้พบความหมายที่น่าสนใจว่า “ดำรงตนในความซื่อสัตย์สุจริต ด้วยการทำความดี ไม่โกง ไม่ทุจริตต่อตนเอง ต่อผู้อื่น ต่อชุมชน สังคม ศาสนา สถาบันพระมหากษัตริย์ และประเทศชาติ โดยผ่านสัญลักษณ์ส่งเสริมคุณธรรมความดี ซึ่งได้รวบรวมทุกล้านมือชาวใสสะอาดของคนบนแผ่นดินไทย ทั้งในและนอกราชอาณาจักร โดยไม่จำกัดเพศ วัย เชื้อชาติ และศาสนาใดๆ ทั้งสิ้น ได้เปิดเผยความหมาย”

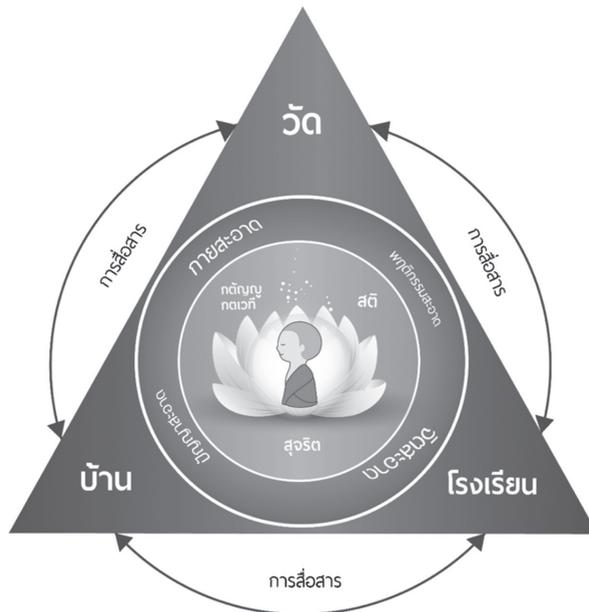
การจัดโครงการสามเณรช่อสะอาดนั้น มีคุณค่าหลายๆ ด้าน ซึ่งมุ่งโดยกำหนดประเด็นการศึกษา คุณค่าของสามเณรเย็นยิ้มไว้ 5 ประเด็น คือ (1) คุณค่าและความสำคัญต่อครอบครัว (2) คุณค่าและความสำคัญต่อเศรษฐกิจ (3) คุณค่าและความสำคัญต่อสังคม (4) คุณค่าและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของรัฐ (5) คุณค่าและความสำคัญต่อการจัดการศึกษาของคณะสงฆ์ (5) และคุณค่าและความสำคัญต่อพระธรรมวินัย

สำหรับกระบวนการพัฒนาสามเณรช่อสะอาดนั้น ตามวัตถุประสงค์ของโครงการมุ่งเน้นพัฒนาสามเณรแบบครบวงจรคือให้สามเณรมีความรู้ดี มีความสามารถดี และมีความประพฤติดี ทั้งพฤติกรรม ด้วยการพัฒนากาย พัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิตใจ และพัฒนาปัญญาให้สะอาด ดังนี้

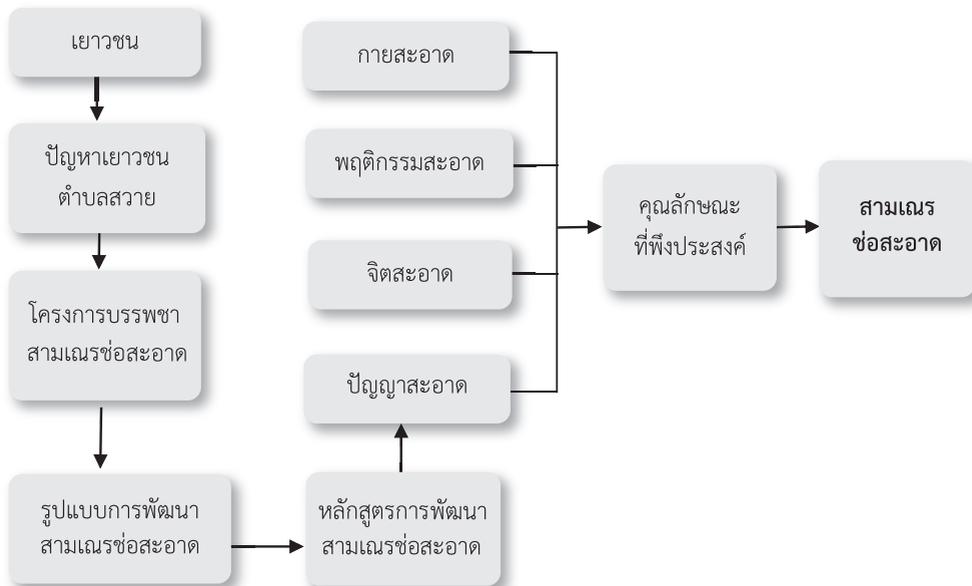
1. กายสะอาด โดยการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด
2. พฤติกรรมสะอาด โดยการรักษาศีล ซื่อสัตย์สุจริต
3. จิตใจสะอาด โดยการฝึกสมาธิ เดินจงกรมเดินธุดงค์
4. ปัญญาสะอาด โดยการศึกษาเล่าเรียนธรรมะ

ส่วนเป้าหมายในการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ เป้าหมายในปัจจุบัน (ทิวภูธรมิกัดละ) 2) เป้าหมายในอนาคต (สัมปรายิกัดละ) 3) เป้าหมายขั้นสูงสุด (ปรมัตถะ)

การที่จะสร้างรากฐานแห่งความซื่อสัตย์สุจริตให้เกิดขึ้นกับเยาวชน โดยใช้กระบวนการในการพัฒนา 4 ด้าน ตามหลักภาวนา 4 คือ กายสะอาด พฤติกรรมสะอาด จิตสะอาด ปัญญาสะอาด อันจะนำมาสู่คำว่า “สามเณรช่อสะอาด” ซึ่งถอดรูปแบบการพัฒนา ดังนี้

แผนผังแสดงกระบวนการรูปแบบการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด

หลักสูตรการพัฒนาเยาวชนข้อสะอวด

ที่	หลักสูตร	ชั่วโมง
1	โยคะเพื่อสุขภาพ-การฝึกหัดออกกำลังกายแบบโยคะ-การเรียนรู้การออกกำลังกายแบบ ฤๅษีดัดตน	7.5
2	ทำวัตรสวดมนต์ เจริญภาวนา (เช้า-เย็น) – เจริญพุทธมนต์ – เจริญจิตภาวนา – แผ่เมตตา	15 ชม.
3	ฝึกเจริญสติ (เดินจงกรม) – การฝึกหัดการเดินแบบสำรวจ – การเดินอย่างมีสติทุกอย่างก้าว – การเดินเสริมสร้างความมั่นใจและพัฒนาบุคลิกภาพ	7.5 ชม.
4	กิจกรรมบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ – การทำความสะอาดเสนาสนะ -ช่วยส่วนรวมในการทำกิจกรรมต่างๆ	15 ชม.
5	กิจกรรมสานสัมพันธ์ – กิจกรรมละลายพฤติกรรม – กิจกรรมฝึกระเบียบวินัย	22.50 ชม.
6	รับอาหาร บิณฑบาตร/ไหว้พระสมათานศีล-การกินดี อยู่เป็น เย็นสบาย	15 ชม.
7	เข้าฐานฝึกอบรมวิชาการ – การเรียนรู้พุทธประวัติ – การเรียนรู้พระธรรม -การเรียนรู้พระวินัย – สุจริตธรรมและการบูรณาการความรู้ – ฝึกการใช้เหตุผลและ การคิดผ่านการแก้ปัญหาชุมชน – การเขียนเปลี่ยนชีวิต	22.50 ชม.
8	ชุดคัมภีร์ ในตำบลสวาย 8 แห่ง – เรียนรู้การเดินชุดงค์ – หลักการพอเพียงกับการดำเนิน ชีวิต	
9	กิจกรรมการสื่อสาร บ้าน วัด โรงเรียน เยาวชน – สร้างความเข้าใจที่ตรงกันระหว่าง สามบวร บ้าน วัด โรงเรียน-กิจกรรมเปิดใจ ช่วยการสร้างชุมชนอย่างยั่งยืน	

ชีวิตคนเราไม่ได้อยู่ที่ว่า เราจะมีและเป็นอะไร แต่อยู่ที่ว่าเราจะใช้สิ่งที่มีและเป็นนั้นไปสร้างคุณค่าและประโยชน์แก่ชุมชนและสังคมได้มากน้อยขนาดไหน หากเรามีมากมายและเป็นอะไรต่อมิอะไรมากมาย แต่ไม่ได้ก่อคุณประโยชน์อันใดแก่ชุมชนและสังคม การมีและเป็นนั้นจะมีประโยชน์และแก่นสารอะไรขึ้นมา การที่ชุมชนและสังคมจะดำรงตนอยู่ได้อย่างมีสันติสุขนั้น จึงเกิดจากการที่มนุษย์นำสิ่งที่มีและสิ่งที่เป็นออกไปสร้างคุณค่าประโยชน์ตามศักยภาพและทำนองคลองธรรมที่ตัวเองมีและเป็น เมื่อเราได้มี และได้เป็นโดยอาศัยชีวิตและเลือดเนื้อจากชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนาแล้ว ก็เห็นสมควรที่จะต้องมอบชีวิต และเลือดเนื้อกลับคืนไปสนองตอบต่อชุมชน สังคม และพระพุทธศาสนาอย่างถึงที่สุด ไม่มีประมาณ และไม่มีข้อจำกัด เมื่อทั้ง 3 สิ่งเหล่านี้ ให้ชีวิตและเลือดเนื้อแก่เราได้ เพราะเหตุใดเราจะไม่สามารถคืนสิ่งเหล่านี้กลับคืนไปหาเจ้าของเหล่านั้น

พระพุทธเจ้าตรัสว่า “ทนต์ เสฏโฐ มนุสเสสุ” แปลว่า” ในหมู่มนุษย์ทั้งหลาย ผู้ฝึกตนดีแล้ว เป็นผู้ประเสริฐที่สุด” ฉะนั้น เด็กเยาวชนจะแปลงร่างเป็นสามเณรช่อสะอาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก็เพราะการฝึก ยิ่งจะเป็นสามเณรช่อสะอาดด้วยแล้ว จำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องสะอาดทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจและปัญญา ด้วยเหตุนี้ กรอบแนวคิดหลักที่ใช้เป็นหลักสูตรพัฒนาสามเณรช่อสะอาด จึงประกอบด้วย 4 มิติ คือ มิติการพัฒนากาย มิติการพฤติกรรมสะอาด มิติการพัฒนาจิตใจ และมิติการพัฒนาปัญญา

เป้าหมายหลักของการพัฒนาและฝึกอบรมสามเณร (Learning Outcome) คือ ผลจากการพัฒนาตามหลักสูตรนั้น “เราต้องการสามเณรช่อสะอาด” ฉะนั้น สามเณรช่อสะอาดตามหลักสูตรจึงต้องเป็นสามเณรที่ยึดมั่นใจในความซื่อสัตย์สุจริต ไม่เกี่ยวข้องกับบอบายมุข มีชีวิตที่สะอาดทั้งกาย พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา มีจิตสาธารณะ มุ่งมั่นในสันติวิธี และยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิต

หลังจากสามเณรได้รับการพัฒนาและฝึกอบรมตลอดระยะเวลา 15 วัน เชื่อกันว่าชุมชนและสังคมจะได้เยาวชนรุ่นใหม่ ที่ถูกหล่อหลอมให้เกลียดและกลัวการทุจริต มีชีวิตที่ยึดมั่นใจสุจริตวัฒนธรรม น้อมนำศาสตร์พระราชาทว่าด้วยเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต และมีจิตสาธารณะพร้อมช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ในชุมชนและสังคมตามสันติวิธีต่อไป ด้วยเหตุนี้ ความสะอาดในชุมชนและสังคม จึงเริ่มต้นจากสามเณรช่อสะอาดเหล่านี้ ที่จะพลังสำคัญในการเปลี่ยนแปลงชุมชนฐานรากกว่า 70,000 หมู่บ้านทั่วประเทศไทย

จากความสำคัญดังกล่าว จึงไม่มีเหตุผลอันใดที่ชุมชนและสังคมจะไม่ร่วมแรงร่วมใจสนับสนุนการฝึกฝนและพัฒนาเยาวชนเหล่านี้ให้เป็นสามเณรช่อสะอาด เพื่อกลับออกมาเป็นเยาวชนช่อสะอาดที่ทรงคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ เพราะในที่สุดแล้ว ชุมชนและสังคมก็จะตกอยู่ภายใต้เงื้อมมือของเยาวชนเหล่านี้ ในขณะที่เยาวชนกำลังแปลงร่างสู่สามเณรช่อสะอาด ขอทุกท่านได้โปรดชื่นชม กระตุ้น และให้แรงบันดาลใจด้วยวิธีอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อเป็นร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างพลังเยาวชนสามเณรช่อสะอาดให้ประเทศไทยใสสะอาดต่อไปตราบนิจนิรันดร์ ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริงในการจัดกิจกรรมโครงการบรรพชาสามเณรช่อสะอาดคือ “การเสาะแสวงหา แล้วบ้นศาสนทายาท เพื่อให้ประกาศศาสนา และรักษาพุทธศาสนา” และ การที่จะนำพุทธศาสน์สู่อินเตอร์ได้นั้น จะต้องมีการวางแผนการเสาะแสวงหากุลบุตร แล้วฝึกฝนพัฒนาให้ศึกษาในระดับอินเตอร์ เพื่อจะได้เข้าใจวิถีอินเตอร์ แล้วให้เผยแพร่พุทธศาสนาในระดับอินเตอร์ต่อไป อันเป็นการส่งเสริมและพัฒนากุลบุตรแบบมีแผนการ เป็นขั้นเป็นตอน เชื่อกันว่าภายใน 10 ปี สามเณรที่เกิดจากผลผลิตของโครงการสามเณรช่อสะอาด จะสามารถจบปริญญาเอก แล้วออกมาทำงานรับใช้พระพุทธศาสนาในระดับชุมชนและเวทีระดับนานาชาติต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสามเณรช่อสะอาด ครั้งต่อไป ควรทำในประเด็นดังต่อไปนี้

1. ควรสร้างกระบวนการความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อให้เยาวชนเมื่อลาสิกขาแล้วได้นำแนวทางการปฏิบัติที่ได้จากการบรรพชาไปปฏิบัติต่อเนื่องทั้งที่บ้านและโรงเรียน
2. ควรมีการทบทวนปัญหา และปัจจัยเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบสามเณรช่อสะอาด ที่ตรงกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน
3. ควรมีการนำเครื่องมือการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อให้รูปแบบการพัฒนาสามเณรตรงกับความต้องการของสังคมมากขึ้น
4. ควรมีการพัฒนาต่อยอดสามเณรช่อสะอาดให้เป็นผู้นำเยาวชนช่อสะอาด เพื่อสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน

References

- Chamnian, S. (2007). *Novice biography*. Bangkok: Pornual Meapua. Songroek Foundation.
- Chularat B. "The Buddhist Office urged to solve problems of novices, ordained students, not happy." Retrieved 12 November, 2018, From <http://www.nidambell.net>
- Krom Luang Shinworasiriwat. (1995). *Novice Sikhs*. Mahamakut Buddhist College.
- Krom Phraya Vajirañāṇavarorasa. (1999). *Winai muk*. (24th ed). Bangkok: Mahamakut Printing.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1990). *Tripitaka: Thai version*. Bangkok: MCU Press.
- Malilee P. (2009). *New novice Have to go to school*. MGR Online. Retrieved 2 March, 2019, from <http://www.manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=520000058593>
- Phra Maha Prasert Dhammasetho (ngio-sung). *sammanen noi*. Retrieved 2 January, 2019, From <http://www.gotoknow.org>
- Phramaha Hansa Dhammasaso. (2011). *Buddhist peace method: Integrating principles and conflict management tools*. Bangkok: 21 Century Company.

- Phra Thammakittiwong (Ratchabandi). (2005). *Dictionary of Buddhist Studies*. Bangkok: Wat Ratcha Orasaram.
- Phra Dhammathirat Mahamuni (Chodkanyanasithi). (2003). *Vipassanayanasophon*. 3rd Edition. Bangkok: Sri Anan Printing.
- _____. (1995). *Ethical development*. (4th ed). Bangkok: Phutthatham Foundation.
- _____. (2000). *The Laws of Nature and Their Benefits to Life*. (9th ed). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya Publishing House.
- _____. (2000). *Dharma Dharma Decade Buddhist section*. Bangkok: Thammasop Publishing.
- _____. (1997). *The importance of Buddhism As a national religion*. (9th ed). Bangkok: Phutthadham Foundation.
- _____. (2000). *The real happiness*. Bangkok: Dhammasapa.
- P. A. Payutto. (2008). *Dictionary of Buddhism*. (11th ed). Bangkok: SR Printing Mass Products Company.
- Phramaha Hansa Dhammhaso. (2002). *Crisis in Buddhism: A case study of novice ordination in Thailand (C.E. 1980-2000)*. Bangkok: Master of Arts. Department of Buddhist Studies Thammasat University.
- Phra Maha Saenakorn Siriphato (Methee Kraisornpong). (2011). *"The novice education of the monks in Theravada Buddhism"*. Master of Arts. Department of Buddhism .Graduate school. Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Royal Institute. (2003). *Royal Institute Dictionary 1999 AD*. Bangkok: Nanmee Book Publishing Company.
- Somdet Phra Nyanasamvara (Charoen Suvadḍhano). (2004). *Report of the operation of the roots of the fund*. Bangkok: rom Dhama Publishing.
- Sathienpong W. (1982). *History of Buddhism*. Bangkok: Department of Curriculum and Teaching Method Faculty of Education, Silpakorn University.
- Sunthorn B. (2000). *"Status, roles and problems of novices in Thai society"*. Baccalaureus Litterarum. Comparative religion. Graduate school: Mahidol University.